

Innst. S. nr. 183

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget fra utenrikskomiteen

St.prp. nr. 48 (2002-2003)

Innstilling fra utenrikskomiteen om samtykke til godkjenning av protokoller av 26. mars 2003 om Bulgarias, Estlands, Latvias, Litauens, Romanias, Slovakias og Slovenias tiltredelse til Traktaten for det nordatlantiske område av 4. april 1949

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Dagens sikkerhetsutfordringer er av en helt annen natur og omfang enn tidligere. Vi står ikke lenger overfor en konkret og identifiserbar fiende som kan avskrekkes i tradisjonell forstand. Terrorisme og faren for spredning av masseødeleggelsesvåpen respekterer ingen grenser. NATOs toppmøte i Praha i november 2002 bekreftet at medlemslandene tar de nye sikkerhetsutfordringene på alvor. Utvidelsen vil bidra til å sikre at NATO forblir det viktigste sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidsorgan på begge sider av Atlanteren.

Dessuten er utvidelsene av NATO og EU viktige bidrag i retning av alleuropeisk samarbeid og stabilitet. Styrkingen av NATOs partnerskapssamarbeid og den stadig sterkere integrering av Russland i euroatlantiske strukturer understreker ytterligere NATOs aktive deltakelse i arbeidet med å skape et Europa uten skillelinjer.

Den kalde krigens slutt førte til en nyorientering i NATO, med vekt på utvikling av et omfattende praktisk og politisk samarbeid med alle land i Sentral- og Øst-Europa.

Da NATOs toppmøte i Madrid i 1997 inviterte Polen, Tsjekkia og Ungarn til å innlede medlemskapsforhandlinger, ble det samtidig understreket at alliansen ville videreføre en "åpen dør"-politikk overfor de øvrige kandidatland. NATOs toppmøte i Washington i 1999 bekreftet dette ved å lansere en egen handlingsplan for medlemskap.

Handlingsplanen er et systematisk program for rådgivning, assistanse og oppfølging overfor kandidatlandene. Handlingsplanen har gitt alliansen et godt praktisk inntak til kandidatlandenes kvalifikasjoner og utfordringer. Samtidig har man hele tiden lagt til grunn at utvidelsesvedtaket i siste instans ville være en politisk beslutning, ut ifra en totalvurdering av konsekvensene for europeisk stabilitet og sikkerhet.

NATOs toppmøte i Praha i november 2002 inviterte Bulgaria, Estland, Latvia, Litauen, Romania, Slovakia og Slovenia til å innlede forhandlinger om tiltredelse til Traktaten.

De nåværende partene til Traktaten undertegnet i Brussel den 26. mars 2003 protokoller om Bulgarias, Estlands, Latvias, Litauens, Romanias, Slovakias og Slovenias tiltredelse til Traktaten.

I henhold til protokollenes artikkel I skal Generalsekretæren i NATO, når protokollene er trådt i kraft, på vegne av medlemslandene invitere de angjeldende regjeringer til å tiltre Traktaten. I henhold til Traktatens artikkel 10 vil landene bli medlemmer av NATO når de har deponert sine tiltredelsesdokumenter hos De forente staters regjering.

I henhold til protokollenes artikkel II treer protokollene i kraft når hver av partene i Traktaten har underrettet De forente staters regjering om at de godkjenner protokollene.

Opptak av nye medlemmer har vært grundig forbedret internt i NATO. Under toppmøtet i Praha ble det lagt frem en samlerapport om utvidelsesprosessen.

NATOs budsjettkomité har konkludert med at de nye ressursbehov som utvidelsen vil medføre, kan håndteres innenfor rammene av eksisterende fireårsplaner. Investeringene vil bli fordelt over minst 10 år. Utvidelsen vil derfor ikke medføre økte bidrag for Norge til NATOs fellesbudsjetter.

Det arbeidet som har vært gjort av kandidatlandene gjennom handlingsplanen for medlemskap bekrefter at de er godt forberedt på medlemskap i alliansen. Opptak av Bulgaria, Estland, Latvia, Litauen, Romania, Slova-

kia og Slovenia vil styrke sikkerheten og stabiliteten i Europa. Medlemskapet vil også bidra til å befeste og videreutvikle de politiske og økonomiske reformer i disse landene. NATO vil ved utvidelsen bli styrket både politisk og militært.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Haakon Blankenborg, lederen Thorbjørn Jagland, Jens Stoltenberg og Gunhild Øyangen, fra Høyre, Julie Christiansen, Inge Lønning, Oddvard Nilsen og Finn Martin Vallersnes, fra Fremskrittspartiet, Morten Høglund og Christopher Stensaker, fra Sosialistisk Venstreparti, Kristin Halvorsen og Bjørn Jacobsen, fra Kristelig Folkeparti, Jon Lilletun og Lars Rise, og fra Senterpartiet, Åslaug Haga, viser til at da NATOs toppmøte i Madrid i 1997 inviterte Polen, Tsjekia og Ungarn til å innlede medlemskapsforhandlinger, ble det samtidig understreket at alliansen ville videreføre en "åpen dør"-politikk overfor de øvrige kandidatland. Komiteen viser videre til at NATOs toppmøte i Washington i 1999 bekreftet dette ved å lansere en egen handlingsplan for medlemskap.

Komiteen viser til at Bulgaria, Estland, Latvia, Litauen, Romania, Slovakia og Slovenia ble invitert til å starte medlemskapsforhandlinger på NATOs toppmøte i Praha i november 2002. Komiteen konstaterer at samtalene med disse landene om tiltredelse til Traktaten for det nordatlantiske området er gjennomført med et omforent resultat.

Komiteen vil vise til at Stortinget en rekke ganger tidligere har drøftet spørsmålet om utvidelse av NATO og konstaterer at det har vært bred tilslutning til dette i Stortinget. Komiteen viser her også til Innst. S. nr. 94 (1997-1998), jf. St.prp. nr. 29 (1997-1998), i forbindelse med Polen, Tsjekia og Ungarns tiltredelse til Traktaten.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, mener at også denne utvidelsen av NATO er et viktig bidrag til stabiliteten i Europa. Utvidelsen er sammen med styrkingen av partnerskaps samarbeidet og en stadig sterkere integrering av Russland i euroatlantiske strukturer, etter flertallets mening viktige bidrag for å hviske ut gamle skillelinjer i Europa. Flertallet er også av den oppfatning at medlemskapet i NATO vil bidra til å befeste og videreutvikle de politiske og økonomiske reformer i disse landene. Flertallet mener videre at opptaket av disse landene vil være en styrke for NATO både politisk og militært.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke viktigheten av at NATOs rolle som forsvarsallianse ikke svekkes militært etter utvidelsen. Disse medlemmer vil derfor understreke viktigheten av at nye medlemsland raskest mulig blir

en integrert del av NATOs militære struktur. Disse medlemmer mener utvidelsen av NATO er svært viktig politisk, men det må ikke gå på bekostning av den militære kapasitet.

Disse medlemmer er glad for å kunne registrere at de nye medlemslandene synes opptatt av å styrke de transatlantiske bånd, særlig til USA. Disse medlemmer mener at det, særlig for Norge, er viktig at NATO befester rollen som den viktigste sikkerhets- og forsvarspolitiske organisasjonen for medlemslandene. Disse medlemmer betrakter utvidelsen av NATO som en styrking av NATO som organisasjon, og håper med det at EUs rolle innen sikkerhets- og forsvarspolitikken blir klart underordnet NATOs rolle.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti gikk imot at NATO skulle utvides med Polen, Tsjekia og Ungarn i 1997, ut fra de reaksjonene som dette vakte i Russland. Disse medlemmer viser til Innst. S. nr. 94 (1997-1998) hvor Sosialistisk Venstreparti argumenterte for at en i stedet for en slik utvidelse av NATO burde satse på reelt alleuropeisk samarbeid om sikkerhet, slik som OSSE som inkluderte Russland. Disse medlemmer viser til at motstanden mot også denne utvidelsen har vært sterk på russisk side. Selv med de nye medlemmene vil NATO vedlikeholde skillelinjer fra den kalde krigen.

Disse medlemmer vil likevel understreke at en ved den forestående utvidelsen av NATO er i en annen situasjon i forhold til Russland, ved at en våren 2002 fikk en samarbeidsavtale mellom NATO og Russland. Dette må sees som et bidrag til avspenning i Europa. Disse medlemmer vil imidlertid vise til at avtalen omfatter et politisk samarbeid om aktuelle politiske spørsmål, og er ikke en militær samarbeidsarena. Det gjenstår å se hvilke konkrete konsekvenser samarbeidet vil ha.

Disse medlemmer mener at det først og fremst bør være opp til de enkelte søkerland å vurdere om de er tjent med NATO-medlemskap, når de oppfyller søkerkriteriene og når utvidelse av NATO ikke vil føre til et tilspisset forhold mellom NATO og Russland.

En utvidelse av NATO vil imidlertid ikke i seg selv bedre innholdet i NATO. Disse medlemmer vil understreke behovet for en bred debatt om NATOs videre utvikling. Det tette sikkerhetspolitiske og militære samarbeidet i NATO påvirkes for eksempel sterkt av den kursen USA de siste årene har valgt for sin utenriks- og sikkerhetspolitikk. NATO-alliansen bygger på forpliktelse til å stille opp dersom et medlemsland blir angrepet. Når USA har valgt å satse på "forebyggende angrep" som en del av sin sikkerhetsstrategi kan det få store konsekvenser for NATO-samarbeidet. Forebyggende angrep vil kunne utløse forpliktelser i NATO til å stille opp med forsvar til å håndtere reaksjoner på slike angrep. Denne situasjonen er allerede aktualisert ved at Tyrkia har bedt om støtte fra NATO dersom USAs og Storbritannias angrep på Irak fører til irakiske angrep på Tyrkia. Disse medlemmer understreker at den amerikanske strategien om forebyggende angrep

er uakseptabel, og vil ha økt usikkerhet som konsekvens for USAs alliansepartnere. Disse medlemmer mener at det må være et sentralt mål for norsk sikkerhetspolitikk å unngå at Norge kommer i militær konflikt.

Disse medlemmer mener at NATOs konsept fra 1999 hvor en slo fast at NATO kan virke "out of area" må endres, og at det er FN som er den globale organisasjonen med legitimitet til å kunne gripe inn for å forebygge, dempe og løse i konflikter globalt. Disse medlemmer mener også det er viktig for Norge å arbeide for å endre den rollen masseødeleggelsesvåpen (atomvåpen) i dag spiller i NATOs militære strategi, og at NATO bør legge økt vekt på at sikkerhet best skapes ved å forebygge konflikter. Disse medlemmer mener også at Norge bør gå imot at utbygging av rakettskjold skal være en oppgave for NATO. Rakettskjoldplanene vil kunne føre til et nytt farlig og

ressurskrevende rustningskappløp, og dermed skape mer usikkerhet enn sikkerhet.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding er enstemmig.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget samtykker til godkjenning av protokoller av 26. mars 2003 om Bulgarias, Estlands, Latvias, Litauens, Romanias, Slovakias og Slovenias tiltredelse til Traktaten for det nordatlantiske område av 4. april 1949.

Oslo, i utenrikskomiteen, den 9. april 2003

Thorbjørn Jagland
leder og ordfører

Åslaug Haga
sekretær

